

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ÖÜË κατά της ΕΛΛΑΔΑΣ
(προσφυγή αριθ. 28524/95)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

19 Απριλίου 2001

Η παρούσα απόφαση μπορεί να υποστεί τυπικές αλλαγές πριν από τη δημοσίευση της οριστικής εκδοχής της.

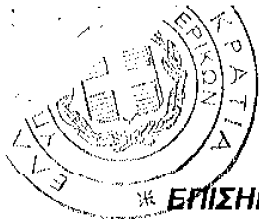
-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 19.4.2001

(υπογραφή)

Erik FRIBERGH

Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση Τ'ΟΪΕ κατά της Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Δεύτερο Τμήμα), συνεδριάζον ως Δικαστικό Συμβούλιο αποτελούμενο από τους :

κύριο Α.Β. ΒΑΚΑ, Πρόεδρο,

κύριο G. BONELLO,

κυρία V. STRAZNICKA,

κύριο P. LORENZEN,

κύριο M. FISCHBACH,

κύριο E. LEVITS, δικαστές,

κυρία Κ.Δ. ΣΠΙΝΕΛΛΗ, δικαστή *ad hoc*,

και τον κύριο E. FRIBERGH, γραμματέα τμήματος,

Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 5 Οκτωβρίου 2000 και στις 5 Απριλίου 2001,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη την τελευταία από τις πιο πάνω ημερομηνίες :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη στο Δικαστήριο, σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν πριν από τη θέση σε ισχύ του Πρωτοκόλλου αριθ. 11 της Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ("η Σύμβαση")¹, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ("η Επιτροπή"), στις 11 Σεπτεμβρίου 1999 (Άρθρο 5 § 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 11 και παλαιά Άρθρα 47 και 48 της Σύμβασης).

2. Η υπόθεση προήλθε από μία προσφυγή (αριθ.

Σημείωση του Γραμματέως

¹ Το πρωτόκολλο αριθ. 11 τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1998.

Γραφείο Μεταφράσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
Bureau des Traductions du Ministère des Affaires Étrangères de la République Hellénique,
Athènes

Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Office, Athens

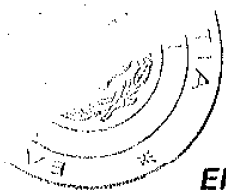

28524/95) κατά της Ελλάδας που κατατέθηκε στην Επιτροπή βάσει του παλαιού Αρθρου 25 της Σύμβασης από έναν Βρετανό υπήκοο, τον κύριο ÖJË ("ο προσφεύγων"), στις 9 Οκτωβρίου 1994.

3. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ειδικότερα ότι οι συνθήκες της κράτησής του στις φυλακές του Κορυδαλλού ισοδυναμούσαν με απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Υποστήριξε ότι η παράλειψη των σωφρονιστικών αρχών να προβλέψουν ειδικό καθεστώς για τους προφυλακισμένους κρατούμενους ισοδυναμούσε με μία παραβίαση του τεκμηρίου της αθωότητας. Ισχυρίστηκε περαιτέρω ότι οι επιστολές που του αποστέλλονταν από τη Γραμματεία της Επιτροπής ανοίγονταν από την διοίκηση των φυλακών.

4. Η προσφυγή κηρύχθηκε εν μέρει παραδεκτή από την Επιτροπή στις 21 Μαΐου 1998. Στις 22 Ιουνίου 1998 η Επιτροπή πραγματοποίησε μία αυτοψία στις φυλακές του Κορυδαλλού. Στην από 4 Ιουνίου 1999 έκθεσή της (παλιό Αρθρο 31 της Σύμβασης), εξέφρασε τη γνώμη ότι υπήρξε παραβίαση του Αρθρου 3 της Σύμβασης λόγω των συνθηκών κράτησης του προσφεύγοντος στη μονάδα απομόνωσης της πτέρυγας Δέλτα των φυλακών του Κορυδαλλού, με ψήφους είκοσι έξι έναντι μίας. Διατύπωσε επίσης την ομόφωνη γνώμη ότι δεν υπήρξε παραβίαση του Αρθρου 6 § 2 της Σύμβασης και ότι υπήρξε παραβίαση του Αρθρου 8 της Σύμβασης¹.

¹ Το πλήρες κείμενο της γνώμης της Επιτροπής και των χωριστών γνώμων που περέχονται στην έκθεση θα συναφθεί στην τελική έντυπη έκδοση της απόφασης (στις επίσημες εκθέσεις επιλεγμένων αποφάσεων του Δικαστηρίου), αλλά εν τω μεταξύ αντίγραφο της έκθεσης μπορείτε να λάβετε από τη Γραμματεία.

5. Ενώπιον του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων, στον οποίο παραχωρήθηκε ευεργέτημα πείνας, εκπροσωπήθηκε από την κυρία Σπάρταλη-Αρετάκη και τον κύριο Αρετάκη, δικηγόρους Χανίων (Ελλάδα). Η Ελληνική Κυβέρνηση ("η Κυβέρνηση") εκπροσωπήθηκε από τον Αντιπρόσωπό της, κ. Ε. Βολανη, Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

6. Στις 20 Σεπτεμβρίου 1999 η ολομέλεια του Ανωτάτου Συμβουλίου όρισε ότι η απόφαση θα εκδικαστεί από Δικαστικό Συμβούλιο (Άρθρο 100 § 1 του Κανονισμού του Δικαστηρίου). Η προσφυγή ανατέθηκε στο Δεύτερο Τμήμα του Δικαστηρίου (Άρθρο 52 § 1 του Κανονισμού του Δικαστηρίου). Μέσα σ' αυτό το Τμήμα, το Δικαστικό Συμβούλιο που επιφορτίστηκε με την εξέταση της υπόθεσης (Άρθρο 27 § 1 της Σύμβασης) συστήθηκε σύμφωνα με το Άρθρο 26 § 1 του Κανονισμού του Δικαστηρίου. Ο δικαστής που έχει εκλεγεί για την Ελλάδα, κ. Κ.Λ. Ροζάκης, ο οποίος είχε συμμετάσχει στην εξέταση της υπόθεσης από την Επιτροπή, αποσύρθηκε από την υπόθεση (Άρθρο 28). Η Κυβέρνηση διόρισε κατά συνέπεια την κυρία Καλλιόπη Σπινέλλη να συνεδριάσει ως δικαστής *ad hoc* (Άρθρο 27 § 2 της Σύμβασης και Άρθρο 29 § 1).

7. Μία δημόσια συνεδρίαση έλαβε χώρα στο Μέγαρο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στο Στρασβούργο, στις 5 Οκτωβρίου 2000 (Άρθρο 59 § 2).

Ενώπιον του Δικαστηρίου εμφανίσθηκαν :

(a) για την Κυβέρνηση

κ. ΑΠΕΣΣΟΣ, Σύμβουλος του Νομικού Συμβουλίου
του Κράτους,

Αντιπρόσωπος

κ. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Πάρεδρος του Νομικού Συμβου-
λίου του Κράτους, Πληρεξούσιος

(β) για τον προσφεύγοντα

κ. ΣΠΑΡΤΑΛΗ-ΑΡΕΤΑΚΗ, δικηγόρος, Πληρεξούσιος
κ. ΑΡΕΤΑΚΗΣ, δικηγόρος, Σύμβουλος.

Το Δικαστήριο άκουσε τις αγορεύσεις των κυρίου Απεσσού και κυρίας Σπάρταλη-Αρετάκη.

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

A. Περιγραφή των γεγονότων

8. Στις 19 Αυγούστου 1994, ο προσφεύγων, ο οποίος ακολουθούσε θεραπεία απεξάρτησης από την ηρωΐνη στο Ηνωμένο Βασίλειο, συνελήφθη στο αεροδρόμιο της Αθήνας για παραβάσεις του νόμου. Μεταφέρθηκε στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση της Αθήνας στη λεωφόρο Αλεξάνδρας, όπου κρατήθηκε μέχρι τις 24 Αυγούστου 1994.

9. Στις 24 Αυγούστου 1994, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στις φυλακές Κορυδαλλού και εισήχθη σε κωματώδη κατάσταση στο ψυχιατρικό νοσοκομείο των κρατουμένων.

10. Στις 30 Αυγούστου 1994 εξήλθε από το ψυχιατρικό νοσοκομείο. Το εξιτήριο τον περιέγραφε ως τοξικομανή. Μεταφέρθηκε αμέσως στις κυρίως φυλακές Κορυδαλλού.

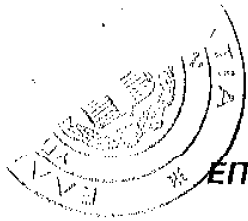

11. Ο προσφεύγων τοποθετήθηκε στη μονάδα απομόνωσης της πτέρυγας "Δέλτα" των φυλακών. Στη συνέχεια, μεταφέρθηκε στην πτέρυγα "Αλφα".

12. Στις 28 Ιουλίου 1995 ο προσφεύγων κρίθηκε ένοχος για παραβάσεις του νόμου περί ναρκωτικών από το Τριμελές Εφετείο Αθηνών, το οποίο λόγω της φύσης των κατηγοριών συνεδρίασε ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Το δικαστήριο δέχθηκε ότι ο προσφεύγων ήταν τοξικομανής και τον καταδίκασε σε φυλάκιση δεκατριών ετών και χρηματική ποινή 5.000.000 δραχμών. Ο προσφεύγων άσκησε έφεση.

13. Τον Νοέμβριο 1995 έγιναν ταραχές στις φυλακές Κορυδαλλού.

14. Στις 30 Αυγούστου 1996, η κυρία Βασιλική Φραγκαδούλα, κοινωνική λειτουργός στις φυλακές Κορυδαλλού, ανέφερε στον Διευθυντή των φυλακών, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα : Μετά την καταδίκη του, ο προσφεύγων μοιραζόταν το κελί με έναν άλλο κατάδικο. Οι επιστολές που αποστέλλονταν από τον προσφεύγοντα δεν ανοίγονταν. Οι επιστολές που αποστέλλονταν στον προσφεύγοντα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανοίγονταν από έναν υπάλληλο των φυλακών παρουσία του προσφεύγοντος. Οι αλλοδαποί που δεν μιλούσαν την ελληνική γλώσσα δεν μπορούσαν να συμμετάσχουν στα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης που οργανώνονταν στις φυλακές Κορυδαλλού. Υπήρχε μία μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής στη βιβλιοθήκη των φυλακών αλλά καταστράφηκε κατά τη διάρκεια των ταραχών. Εν τούτοις, η κοινωνική υπηρεσία είχε την πρόθεση να την αντικαταστήσει προσεχώς. Σύμφωνα με τον Σωφρονιστικό Κώδικα, οι προφυλακισμένοι κρατούμενοι δεν είχαν το δικαίωμα να εργαστούν. Εν τούτοις, μετά την καταδίκη του, ο προσφεύγων

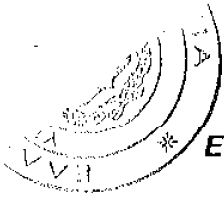

άρχισε να εργάζεται ως καθαριστής. Σχεδόν αμέσως μετά την άφιξή του στις φυλακές Κορυδαλλού, ο προσφεύγων άρχισε να παρακολουθείται από τον ψυχίατρο, Δρα Π. Συνέχισε να συμμετέχει στα θεραπευτικά προγράμματα συνειδητοποίησης και αυτο-βοήθειας για αλλοδαπούς κρατούμενους δύο οργανώσεων, "Ανώνυμοι Τοξικομανείς" και "18 Ανω". Παρακολουθείτο επίσης σε ατομική βάση από ψυχολόγο, ο οποίος ήταν μέλος της "Ανώνυμοι Τοξικομαγείς". Από την άφιξη του αιτούντος στις φυλακές Κορυδαλλού, την περίπτωση του παρακολουθούσε η κοινωνική υπηρεσία των φυλακών. Ήταν αλήθεια ότι δεν γινόταν διάκριση μεταξύ προφυλακισμένων κρατουμένων και καταδίκων.

15. Τον Σεπτέμβριο 1996, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε από τις φυλακές Κορυδαλλού στις φυλακές της Τίρυνθας. Σύμφωνα με μία επιστολή του Διευθυντή των φυλακών της Τίρυνθας με ημερομηνία 20 Νοεμβρίου 1996, αυτό έγινε "προκειμένου να εξασφαλισθούν καλύτερες συνθήκες κράτησης για τον προσφεύγοντα". Από τις φυλακές της Τίρυνθας ο προσφεύγων μεταφέρθηκε μετά από αίτησή του στις φυλακές Αγιάς στα Χανιά.

16. Τον Νοέμβριο 1997 ένα δευτεροβάθμιο δικαστήριο επικύρωσε την καταδίκη του προσφεύγοντος αλλά μείωσε την ποινή του σε φυλάκιση εννέα ετών και διέταξε την απέλασή του από την Ελλάδα.

17. Στις 2 Ιουνίου 1998, ο προσφεύγων έκανε αίτηση για υφ'όρους απόλυση. Στις 10 Ιουνίου 1998, ένα δικαστικό συμβούλιο του πρωτοβάθμιου ποινικού δικαστηρίου των Χανίων δέχθηκε την αίτησή του. Ο προσφεύγων αποφυλακίστηκε και μεταφέρθηκε στο κέντρο απέλασης των Χανίων. Από εκεί μεταφέρθηκε στον Πειραιά και απελάθηκε από την Ελλάδα αμέσως μετά την εμφάνισή του ενώπιον των Απεσταλμένων της Επιτροπής στις

φυλακές Κορυδαλλού στις 22 Ιουνίου 1998.

Β. Προφορικές μαρτυρίες ενώπιον των Απεσταλμένων της Επιτροπής

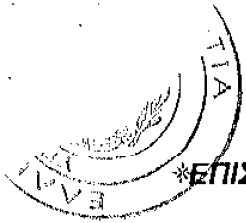
18. Οι καταθέσεις του προσφεύγοντος και των τριών μαρτύρων οι οποίοι παρουσιάστηκαν ενώπιον των Απεσταλμένων στις φυλακές Κορυδαλλού στις 22 Ιουνίου 1998 μπορούν να συνοψιστούν ως εξής :

Ο προσφεύγων

1. Συνθήκες κράτησης στο ψυχιατρικό νοσοκομείο κρατουμένων του Κορυδαλλού

19. Ο προσφεύγων έγινε δεκτός στο ψυχιατρικό νοσοκομείο κρατουμένων του Κορυδαλλού στις 24 Αυγούστου 1994. Αρχικά, κρατήθηκε σε ένα μονό κελί επί τρεις ημέρες. Κοιμόταν συνεχώς εξαιτίας των φαρμάκων. Ενας άλλος κρατούμενος τού είπε πόσο καιρό βρισκόταν εκεί. Όταν ξύπνησε, μεταφέρθηκε σε ένα κελί με οκτώ έως δέκα "πολύ διαταραγμένα" άτομα. Κοιούνταν σε στρώματα στο πάτωμα. Έκανε ζέστη αλλά τα παράθυρα ήταν ανοιχτά. Κατά καιρούς η πόρτα άνοιγε και τους άφηναν να βγουν για την τουαλέτα ή για ένα ντους ή για μία βόλτα στην αυλή. Τα γεύματα σερβίρονταν σε πλαστικά δοχεία στο πάτωμα. Στο δεύτερο κελί έμεινε τέσσερις ή πέντε ημέρες και νύχτες.

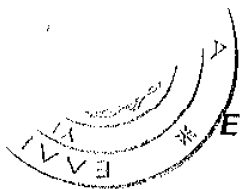
2. Συνθήκες κράτησης στη μονάδα απομόνωσης της πτέρυγας Δέλτα

20. Στη συνέχεια, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στις κυρίως φυλακές. Ζήτησε να μείνει κάπου ήσυχα και τοποθετήθηκε αμέσως στη μονάδα απομόνωσης της πτέρυγας Δέλτα. Στην αρχή, ο προσφεύγων δεν γνώριζε ότι βρισκόταν σε μονάδα απομόνωσης.

21. Το κελί ήταν πολύ μικρό και ψηλό. Είχε δύο πόρτες. Υπήρχαν δύο κρεβάτια. Δύσκολα μπορούσε κανείς να περπατήσει ανάμεσά τους. Σε ολόκληρη τη διάρκεια της παραμονής του στη μονάδα απομόνωσης ήταν μαζί με ένα άλλο άτομο, τον κ. Πέτρο Παπαδημητρίου. Υπήρχε ένα μόνο παράθυρο στην οροφή το οποίο δεν άνοιγε και που ήταν τόσο βρόμικο που δεν άφηνε να περάσει καθόλου φως. Δεν υπήρχαν παράθυρα εκτός από ένα 'μάτι' σε μία από τις δύο πόρτες που μπορούσε να ανοίξει. Υπήρχε μία τουαλέτα ασιατικού τύπου μέσα στο κελί. Δεν υπήρχε χώρισμα ή κουρτίνα που να διαχωρίζει την τουαλέτα από τον υπόλοιπο χώρο του κελιού. Το καζανάκι άλλες φορές λειτουργούσε και άλλες όχι. Υπήρχε μόνον ένα ντους στη μονάδα, η οποία είχε εννέα κελιά με μέχρι τρεις κρατούμενους το καθένα. Δεν υπήρχε νιπτήρας στο κελί.

22. Ο προσφεύγων τοποθετήθηκε στη μονάδα απομόνωσης τον μήνα Αύγουστο. Έκανε πολλή ζέστη. Κατά τη διάρκεια της ημέρας η πόρτα του κελιού του έμενε ανοιχτή. Η μονάδα απομόνωσης δεν επιβλεπόταν και "μπορούσε να συμβεί ο,τιδήποτε". Πάντως, ο προσφεύγων δεν έτυχε κακομεταχείρισης από οποιοδήποτε συγκεκριμένο άτομο. Υπήρχαν δύο μικρές αυλές με ψηλούς τοίχους, "δέκα βήματα εμπρός και δέκα βήματα πίσω". Τη νύχτα, η πόρτα του κελιού του ήταν κλειδωμένη. Καθώς δεν υπήρχε εξαερισμός, το κελί γινόταν τόσο ζεστό που ο προσφεύγων ξυπνούσε μέσα σε μία λίμνη νερού. Προκειμένου να

έχει νερό στο κελί του, ο προσφεύγων γέμιζε ένα μπουκάλι από τη βρύση κοντά στο ντους και μερικές φορές από το καζανάκι της τουαλέτας.

23. Μετά από ίσως δύο εβδομάδες στη μονάδα απομόνωσης, προσφέρθηκε στον προσφεύγοντα η δυνατότητα να μεταφερθεί στα κανονικά κελιά της πτέρυγας Δέλτα. Παρά ταύτα, αναγκάστηκε να απορρίψει την προσφορά γιατί η πτέρυγα Δέλτα προοριζόταν για τοξικομανείς και αυτός "ήθελε να μείνει μακριά από τα ναρκωτικά". Στη μονάδα απομόνωσης δεν υπήρχαν τοξικομανείς.

3. Συνθήκες κράτησης στην πτέρυγα Αλφα

24. Ο προσφεύγων δεν θυμόταν ακριβώς πότε έφυγε από τη μονάδα απομόνωσης - ίσως δύο ή δυόμισι μήνες αργότερα, στο τέλος Οκτωβρίου ή στην αρχή Νοεμβρίου. Μεταφέρθηκε στην πτέρυγα Αλφα όπου κρατούνται κυρίως οικονομικοί εγκληματίες. Ο κ. Παπαδημητρίου μεταφέρθηκε μαζί του και συνέχισαν να μοιράζονται το ίδιο κελί.

25. Η Αλφα είναι η καλύτερη πτέρυγα στη φυλακή. Εν τούτοις, ήταν και πάλι βρόμικη και με υπερβολικό αριθμό κρατουμένων. Υπήρχαν τρία κρεβάτια σε κάθε κελί : δύο κουκέτες, η μία πάνω από την άλλη, και ένα τρίτο κρεβάτι. Συνήθως, υπήρχαν τρεις κρατούμενοι σε κάθε κελί. Υπήρχε ένας νιπτήρας και μία τουαλέτα ασιατικού τύπου. Στη μία πλευρά της τουαλέτας υπήρχε ένα πλαστικό χώρισμα, μέρος του οποίου ήταν σπασμένο. Αν και δεν μπορούσε να δει κανείς τον κρατούμενο να χρησιμοποιεί την τουαλέτα, μπορούσε να τον μυρίσει και να τον ακούσει. Το κελί είχε ένα παράθυρο. Μερικές φορές υπήρχε ένα τραπέζι και μία καρέκλα στο κελί.

26. Οι πόρτες των κελιών ήταν κλειδωμένες από τις μία μέχρι τις τρεις η ώρα το απόγευμα και από τις οκτώμισυ το βράδυ μέχρι τις οκτώ το πρωί. Το πρόγραμμα αυτό διέφερε κατά μία ώρα μεταξύ του καλοκαιριού και του χειμώνα. Τα κελιά ήταν πολύ θορυβώδη εξαιτίας των συσκευών τηλεόρασης και ραδιοφώνου των άλλων κρατούμενων. Οι κρατούμενοι δεν είχαν τον έλεγχο των διακοπών του ηλεκτρικού ρεύματος. Τον χειμώνα, τα κελιά ήταν πολύ κρύα καθώς θερμαίνονταν μόνον δύο ώρες την ημέρα. Μερικές φορές ο προσφεύγων αναγκαζόταν να παραμείνει στο κρεβάτι κάτω από τα σκεπάσματα για να κρατηθεί ζεστός. Μετά τις ταραχές πολλά παράθυρα ήταν σπασμένα και έκανε πολύ κρύο μέσα στη φυλακή. Το καλοκαίρι, τα κελιά ήταν αφόρητα ζεστά, καθώς δεν γινόταν ρεύμα όταν η πόρτα ήταν κλειστή. Μερικές φορές ο προσφεύγων αναγκαζόταν να περιμένει μέχρι τις τρεις ή τέσσερις το πρωί πριν να μπορέσει να κοιμηθεί. Όταν η πόρτα του κελιού ήταν ανοιχτή, η κατάσταση βελτιωνόταν αλλά δεν υπήρχε εξαερισμός στην πτέρυγα γενικά. Κάποιες φορές υπήρχαν προβλήματα με τα υδραυλικά και το καζανάκι της τουαλέτας δεν λειτουργούσε πάντοτε.

27. Μία φορά, όταν ο προσφεύγων μοιραζόταν το κελί του μαζί μόνον έναν ακόμη κρατούμενο, τρεις κινέζοι κρατούμενοι μεταφέρθηκαν εκεί για μία νύχτα. Κοιμήθηκαν σε δύο στρώματα στο πάτωμα.

4. *Παράπανα αναφορικά με ολόκληρη την περίοδο της κράτησης του προσφεύγοντος στις φυλακές Κορυδαλλού*

28. Το μόνο πράγμα το οποίο έδωσαν ποτέ στον προσφεύγοντα ήταν κουβέρτες. Δεν του έδωσαν καθόλου ρούχα, σεντόνια, μαξιλάρια, είδη τουαλέτας (συμπεριλαμβανομένου του

σαπουνιού) ή χαρτί τουαλέτας. Αναγκαζόταν να αγοράζει ο ίδιος είδη τουαλέτας και χαρτί τουαλέτας από την καντίνα. Μερικές φορές έμεινε χωρίς χρήματα και αναγκαζόταν να ζητάει από άλλους κρατούμενους. Η κοινωνική υπηρεσία και ορισμένες φιλανθρωπικές οργανώσεις βοηθούσαν επίσης. Εν τούτοις, υπήρχαν φορές υπήρχαν φορές που έμεινε χωρίς χαρτί τουαλέτας, κυρίως όταν έπρεπε να χρησιμοποιεί συχνά την τουαλέτα λόγω προβλημάτων με το στομάχι του. Στις περιπτώσεις αυτές, προκειμένου να μένει καθαρός, αναγκαζόταν να χρησιμοποιεί νερό από την τουαλέτα ασιατικού τύπου. Παρόλα αυτά, "κατόρθωνε να διατηρεί τον εαυτό του καθαρό". Τελικά, κατάφερε να προμηθευτεί σεντόνια και ένα μαξιλάρι, τα οποία κληρονόμησε από άλλους κρατούμενους. Εν τούτοις, μέχρι να γίνει αυτό, πέρασε πολύς καιρός, ίσως ένας χρόνος.

29. Υπήρχαν δέκα ντους - που περιγράφονταν από τον προσφεύγοντα ως σωλήνες - στο υπόγειο για τους 250-360 κρατούμενους που κρατούνταν στην κλιτύρα. Υπήρχε ζεστό νερό για δύο ώρες την ημέρα ή ίσως λίγο περισσότερο. Δεν υπήρχαν κουρτίνες ούτε παράθυρα. Μετά τις ταραχές δεν υπήρχε ζεστό νερό. Τον χειμώνα, τα ντους γίνονταν τουαλέτες για τις γάτες.

30. Αναγκαζόταν να πλένει τα ρούχα του ο ίδιος και αντιμετώπιζε προβλήματα λόγω της έλλειψης ζεστού νερού. Στέγγωνε τα ρούχα του κρεμώντας τα από τα κέγκελα του παραθύρου του κελιού.

31. Το φαγητό σερβιριζόταν με τέτοιο τρόπο που οι γάτες το έπαιρναν και έπαιζαν. Πριν να μπει στη φυλακή ήταν χοροφάγος αλλά αναγκάστηκε να αλλάξει τις συνήθειες διατροφής του γιατί δεν υπήρχαν γεύματα για χορτοφάγους στον Κορυδαλλό.

32. Ο προσφεύγων "ζούσε μέσα σε ένα κενό". Δεν

μπορούσε να επικοινωνήσει με το προσωπικό της φυλακής το οποίο δεν μιλούσε αγγλικά. Η κοινωνική λειτουργός μιλούσε αγγλικά. Για να την δει, έπρεπε να κάνει αίτηση. Μπορούσε να δει την κοινωνική λειτουργό τρεις φορές την εβδομάδα για δύο με πέντε λεπτά συνήθως. Δέκα λεπτά ήταν το μέγιστο διάστημα.

33. Δεν υπήρχαν επαγγελματικές δραστηριότητες, μαθήματα ή βιβλιοθήκη.

34. Στην αρχή, στον προσφεύγοντα επιτρεπόταν ένα μόνο τηλεφώνημα την εβδομάδα, τις βραδυνές ώρες. Εν τούτοις, αργότερα, η κοινωνική λειτουργός κανόνισε ώστε να μπορεί να τηλεφωνήσει το πρωί.

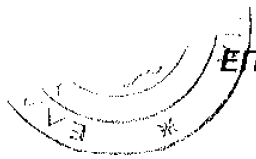
Σπύρος Αθανασόπουλος

35. Ο μάρτυρας ήταν διευθυντής των φυλακών Κορυδαλλού κατά το διάστημα μεταξύ 14 Δεκεμβρίου 1994 και 15 Σεπτεμβρίου 1997.

36. Ο μάρτυρας δεν γνώριζε να έχουν γίνει οποιεσδήποτε αλλαγές στην πτέρυγα Αλφα μετά την μεταφορά του προσφεύγοντος από τις φυλακές Κορυδαλλού. Εγιναν κάποιες βελτιώσεις στη μονάδα απομόνωσης. Υπήρχαν χωρίσματα που χώριζαν τις τουαλέτες από τον υπόλοιπο χώρο του κελιού στη μονάδα απομόνωσης, αλλά δεν ήθελε να διαψεύσει τον προσφεύγοντα πάνω στο ζήτημα αυτό. Ήταν πιθανό να μην υπήρχε χωρίσμα στο κελί του. Στη μονάδα απομόνωσης υπήρχε ένας νιπτήρας.

37. Στη μονάδα απομόνωσης έκανε τόση ζέστη όσο και στην υπόλοιπη φυλακή. Το καλοκαίρι, μπορούσε να κάνει πολλή ζέστη. Τον χειμώνα υπήρχε κεντρική θέρμανση.

38. Η διεύθυνση των φυλακών χορηγούσε μαξιλάρια

στους κρατούμενους. Εν τούτοις, είναι δυνατόν να μην πήρε μαξιλάρι ο αιτών γιατί μερικές φορές υπήρχαν ελλείψεις. Υπήρχε πρόβλημα με τα σεντόνια και ιδιαίτερα για τους αλλοδαπούς κρατούμενους. Αυτοί μπορούσαν να πάρουν σεντόνια από την κοινωνική υπηρεσία, η οποία είχε ένα απόθεμα που γινόταν από δωρεές ή αγορές μέσω επιδοτήσεων από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Η διεύθυνση της φυλακής δεν χορηγούσε είδη τουαλέτας στους κρατούμενους. Τα είδη αυτά χορηγούνταν από φιλανθρωπικές οργανώσεις μέσω της κοινωνικής υπηρεσίας. Οι κρατούμενοι μπορούσαν να προμηθευτούν χαρτί τουαλέτας από την κοινωνική υπηρεσία ή έναν άλλο κρατούμενο ή τον επικεφαλής των σωφρονιστικών υπαλλήλων. Ήταν πιο δύσκολο να βρει κανείς σεντόνια από,τι χαρτί τουαλέτας.

39. Το φαγητό δεν σερβιριζόταν με ανθυγιεινό τρόπο. Όταν μεταφερόταν το ταψί ήταν 60-70 εκατοστά από το δάπεδο, αν και ο μάρτυρας δεν ήταν 100% σίγουρος γι' αυτό.

40. Ήταν πιθανό να κοιμήθηκε ο προσφεύγων στο ίδιο κελί με τέσσερις άλλους κρατούμενους. Συνήθως, ο κάθε κρατούμενος είχε κρεβάτι του. Ήταν πολύ σπάνιο να μην έχει κάποιος κρεβάτι. Εν τούτοις, έχει συμβεί να μείνουν τέσσερις κρατούμενοι σε ένα κελί.

41. Δεν υπήρχε πρόβλημα με τα ντους. Εν τούτοις, αυτοί που ήταν υποχρεωμένοι να πλένουν τα ρούχα τους στη φυλακή αντιμετώπιζαν προβλήματα.

42. Οι κρατούμενοι επικοινωνούσαν με τους κοινωνικούς λειτουργούς τους οποίους μπορούσαν να δουν μετά από αίτηση είτε αυθημερόν είτε την επόμενη ημέρα. Αυτοί που δεν μιλούσαν ελληνικά είχαν προβλήματα. Εν τούτοις, σύμφωνα με την πείρα του μάρτυρα, κατόρθωναν να προσαρμοστούν. Υπήρχε πάντοτε κάποιος, ένα μέλος του προσωπικού ή ένας άλλος κρατούμενος

που μιλούσαν αγγλικά.

43. Όλες οι ανακοινώσεις και οι επιγραφές ήταν στα ελληνικά. Στους αλλοδαπούς κρατούμενους γνωστοποιούνταν τα δικαιώματά τους προφορικά κατά την άφιξή τους. Εν τούτοις, αυτό δεν γινόταν συστηματικά. Ένα πληροφοριακό φυλλάδιο με τον τίτλο "η καθημερινή ζωή στο κατάστημα των φυλακών" στα αγγλικά διανεμόταν στους νεοφερμένους το 1996 αλλά ο μάρτυρας δεν θυμόταν αν αυτό ήταν πριν ή μετά την παραμονή του προσφεύγοντος στις φυλακές Κορυδαλλού.

Βασιλική Φραιγκαδούλα

44. Η μάρτυρας ήταν η κοινωνική λειτουργός της πτέρυγας Δέλτα των φυλακών Κορυδαλλού. Συνάντησε τον προσφεύγοντα εκεί και συνέχισε να παρακολουθεί την περίπτωση του κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη φυλακή.

45. Με την άφιξη του στις κυρίως φυλακές του Κορυδαλλού (μετά την κράτησή του στο ψυχιατρικό νοσοκομείο των κρατουμένων Κορυδαλλού), ο προσφεύγων τοποθετήθηκε στη μονάδα απομόνωσης. Αυτό είχε αποφασιστεί από τον διευθυντή των φυλακών και τον επικεφαλής των σωφρονιστικών υπαλλήλων λόγω της κατάστασης του προσφεύγοντος - είχε συμπτώματα στέρησης. Ο προσφεύγων δεν είχε επαρκή γνώση των συνθηκών στη μονάδα απομόνωσης. Λίγο μετά ο προσφεύγων παραπρονέθηκε για τις συνθήκες εκεί και η μάρτυρας κανόνισε μία συνάντηση με τον διευθυντή, τον κ. Κωστάρα. Ο διευθυντής έδωσε εντολή να μεταφερθεί ο προσφεύγων σε άλλη πτέρυγα. Εν τούτοις, αυτή θα ήταν η πτέρυγα Δέλτα, η οποία προοριζόταν για τοξικομανείς. Ο προσφεύγων το γνώριζε αυτό. Το είχε μάθει ο ίδιος μέσω των επαφών του με άλλους

κρατούμενους. Αρνήθηκε να πάει εκεί. Θεωρούσε ότι η παραμονή του στην πτέρυγα απομόνωσης θα τον βοηθούσε να μείνει μακριά από τα ναρκωτικά. Η μάρτυρας δεν επιβεβαίωσε ότι υπήρχαν ναρκωτικά στην πτέρυγα Δέλτα. Εν τούτοις, παραδέχθηκε ότι "η πτέρυγα Δέλτα ήταν προβληματική για κάποιον που ήθελε να απελευθερωθεί από τα ναρκωτικά". Κατά την άποψή της, η μονάδα απομόνωσης δεν ήταν κατάλληλη για κρατούμενους. Παρά ταύτα, ο προσφεύγων, ο οποίος υπέφερε από συμπτώματα στέρησης, δεν μπορούσε να μεταφερθεί στην πτέρυγα Αλφα αμέσως. Η πτέρυγα αυτή προοριζόταν για άτομα καταδικασμένα για οικονομικά εγκλήματα και για άλλους κρατούμενους που είχαν δείξει καλή διαγωγή. Έτσι ο προσφεύγων είχε να διαλέξει ανάμεσα στη μονάδα απομόνωσης και την πτέρυγα Δέλτα. Η μάρτυρας δεν συμβούλεψε τον προσφεύγοντα να κάνει το ένα ή το άλλο γιατί δεν ήθελε να τον επηρεάσει σε κάτι που θεωρούσε μία επιλογή καθαρά προσωπική. Ο προσφεύγων επέλεξε να παραμείνει στη μονάδα απομόνωσης. Μεταφέρθηκε στην πτέρυγα Αλφα αργότερα, μαζί με όλους τους κρατούμενους της μονάδας απομόνωσης, όταν αποφασίστηκε να τοποθετηθούν στη μονάδα απομόνωσης κρατούμενους που εξέτιαν πειθαρχικές ποινές.

46. Η μάρτυρας επικοινωνούσε με τον προσφεύγοντα στην αγγλική γλώσσα. Ο προσφεύγων δεν μιλούσε ελληνικά και αυτό ενέτεινε τα προβλήματα προσαρμογής του στην αρχή, αφού οι περισσότεροι υπάλληλοι των φυλακών δεν μιλούσαν αγγλικά. Εν τούτοις, μερικοί έλληνες κρατούμενοι μιλούσαν λίγα στοιχειώδη αγγλικά. Βαθμηδόν, ο προσφεύγων μέσω των προσωπικών προσπαθειών του κατόρθωσε να αποκαταστήσει ένα στοιχειώδες επίπεδο επικοινωνίας με το προσωπικό των φυλακών στην ελληνική γλώσσα. Δεν υπήρχαν πληροφοριακά σημειώματα στα αγγλικά. Το φυλλάδιο στο οποίο αναφέρθηκε ο κ. Αθανασόπουλος

διανεμήθηκε στον Κορυδαλλό το 1997.

47. Η κοινωνική υπηρεσία είχε μία αποθήκη στη φυλακή με χαρτί τουαλέτας, ξυραφάκια, απορρυπαντικά, σαπούνι, κλπ. Τα μέσα συντήρησής της προέρχονταν από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και φιλανθρωπικές οργανώσεις. Οι άποροι κρατούμενοι μπορούσαν να παίρνουν προμήθειες από αυτή την αποθήκη μία φορά την εβδομάδα. Εν τούτοις, το καλοκαίρια υπήρχαν συχνά ελλείψεις. Η κοινωνική υπηρεσία δεν χορηγούσε στους κρατούμενους σεντόνια και κουβέρτες. Αυτά τα έδινε η διεύθυνση των φυλακών στους νεοφερμένους, αλλά ήταν αδύνατον να τα ανανεώσει. Η μάρτυρας δεν γνώριζε αν ο προσφεύγων είχε πάρει σεντόνια. Ο προσφεύγων μπορούσε να πάρει ρούχα, είδη τουαλέτας και χαρτί τουαλέτας από την κοινωνική υπηρεσία στο μέτρο που αυτό ήταν δυνατόν, δεδομένων των περιορισμών που αντιμετώπιζε η υπηρεσία. Κατά την άποψη της μάρτυρας, δεδομένου του μεγάλου διαστήματος της κράτησης του προσφεύγοντος στον Κορυδαλλό, ήταν δυνατό να αντιμετωπίσει αυτός ελλείψεις σε είδη τουαλέτας και χαρτί τουαλέτας. Τον προσφεύγοντα βοηθούσαν επίσης κάποιες φιλανθρωπικές οργανώσεις με τις οποίες τον είχε φέρει σε επαφή η μάρτυρας.

Πέτρος Παπαδημητρίου

48. Ο μάρτυρας ήταν κρατούμενος στις φυλακές Κορυδαλλού. Εμεινε ένα χρόνο στο ίδιο κελί με τον προσφεύγοντα, τέσσερις μήνες στη μονάδα απομόνωσης της πτέρυγας Δέλτα και οκτώ μήνες στην πτέρυγα Αλφα. Ο μάρτυρας ήταν στη μονάδα απομόνωσης με τη θέλησή του, γιατί ήταν νέος κρατούμενος και ήθελε λίγη γαλήνη και ησυχία. Μεταφέρθηκαν

και οι δύο στην πτέρυγα Αλφα, πιθανώς όταν η διεύθυνση των φυλακών αποφάσισε να τοποθετήσει στη μονάδα απομόνωσης κρατούμενους που εξέτιαν πειθαρχικές ποινές.

49. Στη μονάδα απομόνωσης της πτέρυγας Δέλτα υπήρχαν εννέα κελιά με δύο ή τρεις κρατούμενους το καθένα. Όταν βρισκόταν στη μονάδα απομόνωσης, ο μάρτυρας μοιραζόταν το κελί του με τον προσφεύγοντα και κανέναν άλλο. Υπήρχαν δύο κρεβάτια με στρώματα και κουβέρτες. Δεν τους έδωσαν σεντόνια ή μαξιλάρια. Η τουαλέτα δεν είχε κουρτίνα.

50. Όταν ήταν στη μονάδα απομόνωσης, ο προσφεύγων παραπονιόταν πολύ. Καθώς έκανε πολλή ζέστη και είχε αναπνευστικά προβλήματα, ξυπνούσε στις δύο το πρωί βήχοντας. Κτυπούσε την πόρτα γιατί δεν μπορούσε να αναπνεύσει.

51. Υπήρχαν συνήθως τρεις κρατούμενοι στα κελιά της πτέρυγας Αλφα. Ο μάρτυρας δεν μπορούσε να θυμηθεί περισσότερους από τρεις κρατούμενους στο κελί του. Θυμόταν έναν κινέζο που κοιμήθηκε στο κελί τους αλλά όχι τρεις. Δεν θυμάται να κοιμήθηκε κανείς στο πάτωμα. Το χώρισμα της τουαλέτας ήταν πάντοτε εκεί και δεν ήταν σπασμένο. Ο μάρτυρας είχε μία γάτα στο κελί.

52. Σε ό,τι αφορά τις συνθήκες κράτησης στις φυλακές Κορυδαλλού γενικά, ο μάρτυρας ανέφερε τα ακόλουθα : Το φαγητό ήταν κακό και κινδύνευε να μολυνθεί από τις γάτες. Ήταν εύκολο να κάνει κανείς ντους και δεν υπήρχε ουρά. Εν τούτοις, δεν υπήρχε αρκετό νερό ούτε κουρτίνες. Στον προσφεύγοντα μιλούσε αγγλικά και μερικές φορές ελληνικά. Μερικές φορές ενεργούσε και σαν μεσολαβητής για τον προσφεύγοντα. Η διεύθυνση των φυλακών έδινε μόνο σαπούνι. Μερικές φορές η κοινωνική υπηρεσία έδινε κάποια πράγματα αλλά με δυσκολία. Ο μάρτυρας αγόραζε μόνος του είδη τουαλέτας και χαρτί

τουαλέτας. Ο προσφεύγων τα αγόραζε όποτε είχε χρήματα. Ζητούσε από τον μάρτυρα οδοντόκρεμα και χαρτί τουαλέτας και ο προσφεύγων του έδινε. Μερικές φορές μπορούσε να βρεθεί κάποιο μαξιλάρι.

Γ. Επιθεώρηση των φυλακών Κορυδαλλού

53.: Οι Απεσταλμένοι επισκέφθηκαν τη μονάδα απομόνωσης της πτέρυγας Δέλτα όπου κρατήθηκε ο προσφεύγων στο κελί αριθ. 9. Η περιγραφή του προσφεύγοντος ήταν γενικά ακριβής. Όλα τα κελιά είχαν σχεδόν το ίδιο μέγεθος. Το κελί αριθμός εννέα είχε διαστάσεις 2,27 προς 3 μέτρα. Δεδομένου ότι δεν υπήρχε σχεδόν καθόλου παράθυρο, το κελί ήταν κλειστοφοβικό. Κατά την επίσκεψη των Απεσταλμένων, οι κρατούμενοι ήταν κλεισμένοι στα κελιά τους. Τα κελιά στα οποία κρατούνταν δύο άτομα ήταν πολύ στριμωγμένα. Οι κρατούμενοι ήταν σχεδόν καθηλωμένοι στα κρεβάτια τους. Δεν υπήρχε χώρισμα που να χωρίζει την τουαλέτα από το υπόλοιπο κελί. Η τουαλέτα ήταν δίπλα στα κρεβάτια. Κάποιοι κρατούμενοι είχαν βάλει κουρτίνες οι ίδιοι. Ολόκληρη η μονάδα ήταν πολύ ζεστή. Εξαιτίας της έλλειψης εξαερισμού, τα κελιά ήταν πολύ ζεστά "σαν φούρνοι". Ο αέρας μύριζε κλεισούρα και άσχημη μυρωδιά έβγαινε από τα κελιά. Τα κελιά ήταν όλα σε κατάσταση εγκατάλειψης και πολύ βρόμικα. Μερικοί κρατούμενοι παραπονιόντουσαν για αρουραίους μέσα στα κελιά. Στο κελί αριθμός 9 δεν υπήρχε νιπτήρας. Υπήρχε μία βρύση. Σύμφωνα με τον προσφεύγοντα, ο οποίος συνόδευσε τους Απεσταλμένους κατά την επιθεώρησή τους, η βρύση είχε εγκατασταθεί πρόσφατα. Στις πόρτες κάποιων από τα κελιά υπήρχαν επιγραφές "WC". Ερωτηθέντες, οι κρατούμενοι είπαν ότι οι επιγραφές τοποθετούνταν στη διάρκεια

της ημέρας όταν οι πόρτες των κελιών δεν ήταν κλειδωμένες για να εξασφαλιζεται ότι ο άλλος ένοικος δεν θα έμπαινε στο κελί ενώ χρησιμοποιείτο η τουαλέτα. Το κελί του προσφεύγοντος μπορούσε να συγκριθεί με μεσαιωνικό μπουντρούμι. Η γενική ατμόσφαιρα ήταν απωθητική.

54. Οι Απεσταλμένοι επισκέφθηκαν επίσης ένα κελί στον τρίτο όροφο της πτέρυγας Αλφα όπου είχε κρατηθεί ο προσφεύγων. Σύμφωνα με τον επικεφαλής των σωφρονιστικών υπαλλήλων των φυλακών Κορυδαλλού, ο οποίος συνόδευσε τους Απεσταλμένους κατά την επιθεώρησή τους, ο κ. Παπαδημητρίου ήταν ακόμη κρατούμενος στο κελί αυτό. Το κελί είχε διαστάσεις περίπου 4,5 προς 2,5 μέτρα. Η περιγραφή του αιτούντος ήταν και πάλι ακριβής εκτός από το ότι το χώρισμα της τουαλέτας δεν ήταν σε κακή κατάσταση. Το κελί είχε παράθυρα επαρκούς μεγέθους.

55. Οι Απεσταλμένοι είδαν τον χώρο των ντους στο υπόγειο. Ήταν αρκετά καθαρός, αν και ο προσφεύγων υποστήριξε ότι την εποχή του ήταν πολύ πιο βρόμικος. Τα περισσότερα ντους είχαν κουρτίνες. Εν τούτοις, μερικά δεν είχαν.

56. Στην αποθήκη των φυλακών υπήρχαν μικρές τσάντες που περιείχαν χαρτί τουαλέτας και είδη τουαλέτας και που δίνονταν στους νέους κρατούμενους. Εν τούτοις, οι Απεσταλμένοι έμαθαν ότι οι τσάντες αυτές είχαν φτάσει μόλις πρόσφατα. Δεν υπήρχαν σεντόνια. Ο υπεύθυνος κρατούμενος υποστήριξε ότι είχαν διανεμηθεί όλες ή ότι ήταν στο πλυντήριο. Υπήρχε μία ντουλάπα που περιείχε κυρίως σαπούνι.

57. Η αποθήκη της κοινωνικής υπηρεσίας ήταν κλειστή τη στιγμή εκείνη. Υπήρχε μία επιγραφή που ανέφερε ότι κάθε πτέρυγα εξυπηρετείτο μία φορά την εβδομάδα. Ανοίξε μετά από αίτημα των Απεσταλμένων. Υπήρχαν πολλά μεταχειρισμένα ρούχα. Στους Απεσταλμένους έδειξαν χαρτί τουαλέτας και ένα

σεντόνι. Υπήρχε ένα βιβλίο από το οποίο προέκυπτε ότι οι κρατούμενοι επισκλέπτονταν το δωμάτιο και τους έδιναν διάφορα είδη, όπως είδη τουαλέτας, υποδήματα, κλπ.

58. Η κουζίνα ήταν μάλλον μεγάλη και καθαρή. Τα καρότσια όμως, πάνω στα οποία μεταφερόταν το φαγητό, δεν αντιστοιχούσαν στην περιγραφή του κ. Αθανασόπουλου. Ήταν αρκετά χαμηλά.

59. Σε μία γωνία του διαδρόμου έξω από την κουζίνα, μία γάτα είχε αφοδεύσει. Οι Απεσταλμένοι είχαν επίσης την ευκαιρία να δουν τους κρατούμενους να κάνουν ουρά για να χρησιμοποιήσουν τα τηλέφωνα. Οι ουρές ήταν αρκετά μεγάλες.

60. Σύμφωνα με τον επικεφαλής των σωφρονιστικών υπαλλήλων, δεν υπήρχε αρχείο διανομής στους κρατούμενους που να χρονολογείται από την εποχή της κράτησης του προσφεύγοντος στις φυλακές Κορυδαλλού. Ούτε υπήρχαν βιβλία που να δείχνουν την κίνηση των κρατουμένων από ένα κελί σε άλλο. Τα μόνα βιβλία που τηρούνταν έδειχναν το τελευταίο κελί στο οποίο κάθε κρατούμενος βρισκόταν πριν φύγει από τις φυλακές Κορυδαλλού.

Δ. Διαπιστώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Ανάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Ποινής (εφεξής η ΕΕΠ)

61. Στις 29 Νοεμβρίου 1994, η ΕΕΠ δημοσίευσε μία έκθεση μετά την επίσκεψή της στην Ελλάδα τον Μάρτιο 1993¹, η οποία περιέχει τις ακόλουθες διαπιστώσεις και συστάσεις αναφορικά με τις φυλακές Κορυδαλλού :

¹ Η ΕΕΠ επισκέφθηκε τις φυλακές Κορυδαλλού και τον Μάιο 1997.

"91" ... Οι Φυλακές Κορυδαλλού για άντρες είχε κατασκευαστεί για να στεγάσει 480 κρατούμενους σε τέσσερις χωριστές πτέρυγες, από τις οποίες η κάθε μία έχει 120 κελιά σε τρεις ορόφους. Την πρώτη εβδομάδα της επίσκεψης της αποστολής, το ίδρυμα στέγαζε 1.410 κρατούμενους, από τους οποίους 800 περίπου ήταν προφυλακισμένοι και οι υπόλοιποι κατάδικοι. Το συνολικό προσωπικό των φυλακών ήταν 170 άτομα, από τα οποία 110 περίπου ήταν σωφρονιστικοί υπάλληλοι. Η περιμετρική ασφάλεια υπαγόταν στην ευθύνη οπλισμένων αστυνομικών.

95. Στις επόμενες παραγράφους, η ΕΕΠ θα κάνει κάποιες συγκεκριμένες συστάσεις αναφορικά με το κατάστημα των φυλακών που επισκέφθηκε η αντιπροσωπεία της. Εν τούτοις, επιθυμεί να τονίσει εξ αρχής ότι η στέρηση της ελευθερίας κάποιου γεννά την ευθύνη του Κράτους να τον κρατήσει κάτω από συνθήκες σεβασμού στην εγγενή αξιοπρέπεια του ανθρώπινου όντος. Τα όσα διαπιστώθηκαν κατά τη διάρκεια της επίσκεψης της ΕΕΠ αποδεικνύουν ότι, ως συνέπεια του σημερινού επιπέδου του υπερπληθυσμού στις φυλακές, οι ελληνικές αρχές δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν στην ευθύνη αυτή έναντι πολλών κρατουμένων.

Η ΕΕΠ συστήνει κατά συνέπεια να δοθεί πολύ υψηλή προτεραιότητα σε μέτρα για τον περιορισμό του υπερπληθυσμού στο ελληνικό σωφρονιστικό σύστημα.

105. Οπως αναφέρθηκε ήδη (βλ. παράγραφο 91), κατά τον

¹ Η πρωτότυπη αρίθμηση των παραγράφων έχει διατηρηθεί.

χρόνο της επίσκεψης της αντιπροσωπείας στις Φυλακές Κορυδαλλού για άντρες, ο αριθμός των κρατουμένων ήταν σχεδόν ίσος με τρεις φορές την επίσημη χωρητικότητα του καταστήματος. Ένα τυπικό κελί είχε επιφάνεια 9,5 τετραγωνικά μέτρα και ήταν εξοπλισμένο μεταξύ άλλων από μία τουαλέτα ασιατικού τύπου με χώρισμα και έναν νιπτήρα. Σχεδιασμένα αρχικά για ένα μόνον άτομο, τα κελιά μόλις που χωρούν δύο κρατούμενους. Με περισσότερους από δύο, τα πράγματα γίνονταν ασφυκτικά. Στην πράξη, λίγοι μόνον κρατούμενοι είχαν τα δικά τους κελιά. Τα περισσότερα κελιά στέγαζαν δύο ή τρεις κρατούμενους και μερικά στέγαζαν τέσσερις. Το επίπεδο του υπερπληθυσμού ήταν κάπως χαμηλότερο στην πτέρυγα Αλφα (περίπου 300 κρατούμενοι) από,τι στις πτέρυγες Β, Γ και Δ (η κάθε μία από τις οποίες στέγαζε 350 ή περισσότερους κρατούμενους).

Η κατάσταση διανομής των κρατουμένων ανέφερε ότι τρία κελιά (ένα στην πτέρυγα Γ και δύο στην πτέρυγα Δ) στέγαζαν πέντε κρατούμενους. Η αντιπροσωπεία επισκέφθηκε το εν λόγω κελί στην πτέρυγα Γ, στην οποία βρήκε πέντε κρατούμενους ινδικής καταγωγής, οι οποίοι υποστήριξαν ότι τους κρατούσαν κάτω από τις συνθήκες αυτές για περίπου έξι εβδομάδες.

106. Αναπόφευκτα, το υψηλό επίπεδο του υπερπληθυσμού είχε ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις πάνω στις συνθήκες κράτησης. Ο χώρος ήταν πολύ στενός, ο εξαερισμός ανεπαρκής και η καθαριότητα και η υγιεινή των κελιών ελλιπείς. Σε πολλά κελιά, οι κρατούμενοι ήταν σε όλες τις περιπτώσεις καθηλωμένοι στα κρεβάτια τους, αφού δεν υπήρχε χώρος για άλλα έπιπλα. Σε μερικά από τα πιο στριμωγμένα κελιά υπήρχαν περισσότεροι κρατούμενοι από κρεβάτια. Επιπλέον, τα είδη υγιεινής σε μερικά

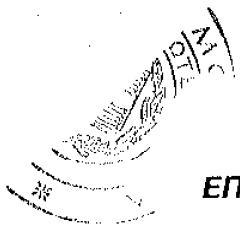

κελιά χρειάζονταν επισκευή.

Παρά τον υπερπληθυσμό, οι κρατούμενοι είχαν προφανώς εύκολη πρόσβαση στα ντους που βρίσκονταν στο υπόγειο της κάθε πτέρυγας. Εν τούτοις, μερικά από τα ντους ήταν σε κακή κατάσταση και χρειάζονταν επισκευή και διακόσμηση.

107. Οι αρνητικές πλευρές του υπερπληθυσμού αμβλύνονταν σε κάποιο βαθμό από τον αρκετό χρόνο έξω από το κελί. Κατά τα διαστήματα από τις 8:30 μέχρι τις 11:30 και από τις 14:30 μέχρι τη δύση του ηλίου, στους κρατούμενους επιτρεπόταν να κυκλοφορούν ελεύθερα και να επικοινωνούν με άλλους κρατούμενους στην πτέρυγα κράτησής τους και στην αυτή της. Οι αυλές των πτερυγών είχαν αρκετά μεγάλο μέγεθος. Πρέπει να τονιστεί, εν τούτοις, ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των κρατουμένων στις πτέρυγες κράτησής τους μπορεί να έχει ανεπιθύμητες συνέπειες απουσία κατάλληλου ελέγχου από το προσωπικό των φυλακών. Με τα επίπεδα επάνδρωσης κατά το χρόνο της επίσκεψης της αντιπροσωπείας (3 έως 4 υπάλληλοι σε υπηρεσία κατά τη διάρκεια της ημέρας σε μία πτέρυγα που στεγάζει περίπου 350 κρατούμενους), είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς πώς θα μπορούσε να εξασφαλιστεί ένας τέτοιος έλεγχος (βλέπε επίσης παράγραφο 96).

108. Οι δραστηριότητες με την ουσιαστική έννοια του όρου ήταν σπάνιες. Υπήρχαν μόνον 236 θέσεις εργασίας (ήτοι 1 θέση εργασίας για 6 κρατούμενους), σχεδόν όλες στον τομέα των γενικών υπηρεσιών (κουζίνα, πλυντήριο, καθαρισμοί, συντήρηση, καταστήματα, κλπ.). Δεν λειτουργούσαν εργαστήρια. Εν τούτοις, ένα κέντρο κατάρτισης στην τυπογραφία και στο δέσιμο βιβλίων,

με θέσεις για 30 κρατούμενους, επρόκειτο να ανοίξει το 1993. Η έλλειψη θέσεων εργασίας γινόταν ιδιαίτερα αισθητή από πολλούς καταδίκους, καθώς τους εμπόδιζε να επωφεληθούν του συστήματος μείωσης της ποινής μέσω της εργασίας.

Δεν υπήρχαν μαθήματα κατάρτισης και η βιβλιοθήκη των φυλακών ήταν μικρή και φτωχή. Επιπλέον, δεν υπήρχε γυμναστήριο της φυλακής και, εξ όσων μπορούσε να βεβαιώσει η αντιπροσωπεία, ούτε οργανωμένες αθλητικές δραστηριότητες. Εν τούτοις, οι αυλές άσκησης ήταν αρκετά μεγάλες για ορισμένα παιχνίδια (π.χ. βόλεϋ) και ετοιμαζόταν ένας χωριστός χώρος άσκησης με βάρη στην κάθε αυτή (την εποχή της επίσκεψης, μερικοί κρατούμενοι έκαναν ασκήσεις με βάρη στα υπόγεια των πτερύγων).

Συμπερασματικά, στη μεγάλη πλειοψηφία των κρατουμένων των φυλακών Κορυδαλλού για άντρες (συμπεριλαμβανομένης και της πλειοψηφίας των καταδικών κρατουμένων) δεν προσφερόταν εργασία ή προγράμματα κατάρτισης, οι δε δυνατότητες για αθλητισμό ήταν πολύ περιορισμένες. Οι περισσότεροι κρατούμενοι περνούσαν την ημέρα τους περπατώντας στην πτέρυγα κράτησής τους ή στην αυλή, μιλώντας με άλλους κρατούμενους ή βλέποντας τηλεόραση στα κελιά τους. Μία τόσο μονότονη και άσκοπη ύπαρξη είναι ανακόλουθη με τον στόχο της κοινωνικής αποκατάστασης που έχει τεθεί από τον Ελληνικό Κώδικα των βασικών κανόνων για τη μεταχείριση των κρατουμένων (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 94).

109. Σε ό,τι αφορά τις υλικές συνθήκες κράτησης στις Φυλακές Κορυδαλλού για άντρες, η ΕΕΠ συστήνει :

- να ληφθούν άμεσα μέτρα προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι δεν θα κρατούνται περισσότεροι από τρεις κρατούμενοι ανά κελί,

- να καταβληθούν σοβαρές προσπάθειες προκειμένου οι κρατούμενοι ανά κελί να περιοριστούν το συντομώτερο δυνατόν σε δύο (Βεβαίως, ο μακροπρόθεσμος στόχος θα πρέπει να είναι ο ένας κρατούμενος ανά κελί, εκτός από ειδικές περιπτώσεις όπου δεν θα πρέπει κάποιος κρατούμενος να μένει μόνος),

- να χορηγείται σε κάθε κρατούμενο το δικό του κρεβάτι και στρώμα,

- να επισκευαστούν τα ντους, οι τουαλέτες και οι νιπτήρες ώστε να είναι σε καλή κατάσταση και να διατηρούνται σε καλή κατάσταση υγιεινής.

Σε ό,τι αφορά τις δραστηριότητες έξω από το κελί, η ΕΕΠ συστήνει :

- να ενταθούν οι σημερινές προσπάθειες αύξησης του αριθμού θέσεων εργασίας και επαγγελματικής κατάρτισης,

- να αναληφθεί χωρίς καθυστέρηση μία ενδελεχής εξέταση των μέσων βελτίωσης των προγραμμάτων δραστηριοτήτων της φυλακής γενικά (συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, του αθλητισμού και των ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων) και να εισαχθούν προοδευτικά πληρέστερα προγράμματα καθώς θα μειώνεται ο υπερπληθυσμός.

133. Η μονάδα απομόνωσης των Φυλακών Κορυδαλλού για

άντρες συνίστατο από δύο ομάδες 10 κελιών, τα οποία χρησιμοποιούνταν όλα απ'ό,τι φαίνεται τόσο για πειθαρχική τιμωρία όσο και για άλλους σκοπούς απομόνωσης. Τα κελιά είχαν επιφάνεια 7 τετραγωνικών μέτρων περίπου. Ήταν εξοπλισμένα με ένα κρεβάτι, αλλά δεν είχαν άλλα έπιπλα (π.χ. τραπέζι ή καρέκλα). Υπήρχε επαρκής φωτισμός και τεχνητός φωτισμός. Εν τούτοις, η πρόσβαση στο φυσικό φως ήταν, στην καλύτερη περίπτωση, μέτρια. Το κάθε κελί διέθετε μία τουαλέτα ασιατικού τύπου και μερικά κελιά είχαν νιπτήρα. Οι γειτονικές αυλές άσκησης είχαν επιφάνεια 40 τετραγωνικών μέτρων περίπου. Ολόκληρη η μονάδα χρειαζόταν φρεσκάρισμα - και ήταν στη διαδικασία φρεσκαρίσματος.

134. Κανείς δεν ήταν κλεισμένος εκεί για τιμωρία την εποχή της επίσκεψης της αντιπροσωπείας. Κάποιοι τραβεστί κρατούμενοι βρίσκονταν στη μονάδα αρκετούς μήνες μετά από δικό τους αίτημα. Άλλοι κρατούμενοι βρίσκονταν στη μονάδα χωρίς να το θέλουν, πιθανόν βάσει του Αρθρου 93 ή 94 του Κώδικα (η έλλειψη μητρώου της μονάδας απομόνωσης κατέστησε αδύνατη την εξακρίβωση των πραγματικών λόγων). Μερικοί από αυτούς φαίνονταν να έχουν ψυχολογικά ή ψυχιατρικά προβλήματα.

Στους κρατούμενους επιτρεπόταν να κινούνται ελεύθερα μέσα στη μονάδα και τους χώρους άσκησης κατά το μεγαλύτερο διάστημα της ημέρας και είχαν συσκευές τηλεόρασης και άλλα προσωπικά είδη στα κελιά τους (αν και το προσωπικό ανέφερε ότι ο κρατούμενος που εξέτιε πειθαρχική απομόνωση έπρεπε να παραμένει στο κελί του και δεν του επιτρεπόταν να έχει προσωπικά είδη).

135. Οι συνθήκες κράτησης σ'αυτή τη μονάδα απομόνωσης είναι στο σύνολό τους αποδεκτές για κρατούμενους που εκτίουν την πειθαρχική κύρωση της απομόνωσης σε ειδικό κελί. Εν τούτοις, η ΕΕΠ θεωρεί ότι θα ήταν επιθυμητό να εφοδιαστούν τα κελιά που στεγάζουν τέτοιους κρατούμενους με ένας τραπέζι και καρέκλα, εν ανάγκη στερεωμένα στο πάτωμα.

Η ΕΕΠ συστήνει επίσης να επιτρέπεται σε όλους τους κρατούμενους, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που είναι κλεισμένοι σε ειδικό κελί ως τιμωρία, τουλάχιστον μία ώρα άσκησης σε ανοιχτό χώρο κάθε μέρα.

136. Οι συνθήκες κράτησης στη μονάδα είναι πολύ λιγώτερο κατάλληλες για τους κρατούμενους που βρίσκονται σε απομόνωση για μη πειθαρχικούς λόγους, ιδιαίτερα αν το μέτρο αυτό εφαρμόζεται για μεγάλο διάστημα.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τους κρατούμενους που είναι σε απομόνωση λόγω διαταραχών της προσωπικότητας και/ή για δική τους προστασία, η ΕΕΠ καλεί τις ελληνικές αρχές να διερευνήσουν τη δυνατότητα της δημιουργίας ειδικών μονάδων που θα οργανωθούν κατά μήκος των γραμμών της κοινότητας.

Η μονάδα είναι πλήρως ακατάλληλη να στεγάσει κάποιον που χρειάζεται ψυχιατρική περίθαλψη. Ούτε το υλικό περιβάλλον ούτε το προσωπικό (κοινοί σωφρονιστικοί υπάλληλοι) είναι κατάλληλοι. Η ΕΕΠ συστήνει να μην τοποθετείται κανείς τέτοιος κρατούμενος στη μονάδα. Αν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κρατούμενοι που έχουν συναισθηματικές ή ψυχολογικές διαταραχές χρειάζεται να κρατηθούν προσωρινά στη μονάδα

απομόνωσης, αυτοί θα πρέπει να κρατούνται κάτω από στενή παρακολούθηση.

Επιπλέον, η ΕΕΠ συστήνει :

- να εξοπλιστούν τα κελιά της μονάδας που χρησιμοποιούνται για τη στέγαση κρατουμένων για μη πειθαρχικούς λόγους κατά τον ίδιο τρόπο με τα κανονικά κελιά της φυλακής,

- να καθοριστούν ρητά τα αντίστοιχα συστήματα που εφαρμόζονται, αφ' ενός, σε άτομα που εκτίουν πειθαρχική απομόνωση και, αφ' ετέρου, σε άτομα που κρατούνται στη μονάδα απομόνωσης για άλλους λόγους."

II. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

62. Σύμφωνα με το Άρθρο 51 §§ 2 και 3 του Σωφρονιστικού Κώδικα η αλληλογραφία ενός κρατουμένου μπορεί να ελέγχεται αν τούτο επιβάλλεται από λόγους ασφαλείας ή αν υπάρχει κίνδυνος διάπραξης ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων ή αν υπάρχει ανάγκη διερεύνησης του αν έχουν διαπραχθεί τέτοια εγκλήματα.

Ο ΝΟΜΟΣ

I. ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

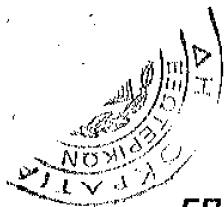
63. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι οι συνθήκες της

κράτησής του στις φυλακές Κορυδαλλού ισοδυναμούσε με απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Ενώπιον του Δικαστηρίου τα παράπονά του επικεντρώνονται στις συνθήκες στη μονάδα απομόνωσης της πτέρυγας Δέλτα των φυλακών. Ο προσφεύγων επικαλείται το Άρθρο 3 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής :

“Ουδείς μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή ποινή.”

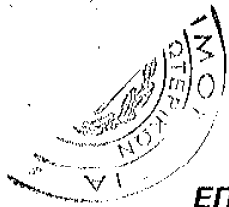
64. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι ποτέ δεν ζήτησε να τοποθετηθεί στη μονάδα απομόνωσης. Η διεύθυνση των φυλακών αποφάσισε να τον τοποθετήσει εκεί με την άφιξή του στις φυλακές Κορυδαλλού. Μία εβδομάδα αργότερα του έδωσαν τη δυνατότητα να πάει στην κυρίως φυλακή της πτέρυγας Δέλτα αλλά δεν συμφώνησε γιατί ήθελε να μείνει μακριά από τα ναρκωτικά. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι οι συνθήκες στη μονάδα απομόνωσης δεν είχε βελτιωθεί ουσιαστικά κατά το διάστημα από την κράτησή του εκεί μέχρι την επίσκεψη των Απεσταλμένων. Παραπονείται ειδικότερα ότι αναγκαζόταν να περάσει ένα μεγάλο μέρος της ημέρας καθηλωμένος στο κρεβάτι του μέσα σε ένα κελί χωρίς εξαερισμό και χωρίς παράθυρο. Παραπονείται επίσης ότι η διεύθυνση των φυλακών δεν χορηγούσε στους κρατούμενους σεντόνια, μαξιλάρια, χαρτί τουαλέτας και είδη τουαλέτας. Αν και οι άποροι κρατούμενοι όπως ο προσφεύγων μπορούσαν να απευθυνθούν στην κοινωνική υπηρεσία των φυλακών, έγινε δεκτό ότι οι ανάγκες τους δεν μπορούσαν να καλυφθούν πάντοτε. Το γεγονός ότι μπορούσε να βρει είδη τουαλέτας και χαρτί τουαλέτας από τους συγκρατούμενούς του δεν απαλλάσσει την Κυβέρνηση από την

ευθύνη της βάσει της Σύμβασης. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι κατέληξε να κοιμάται πάνω σε μία κουβέρτα χωρίς σεντόνια και μαξιλάρι κατά τη διάρκεια της πιο ζεστής περιόδου του έτους. Παραπονείται επίσης ότι αναγκαζόταν να χρησιμοποιεί την τουαλέτα παρουσία άλλου κρατουμένου και να είναι παρών όταν ο συγκρατούμενός του χρησιμοποιούσε την τουαλέτα. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι ένιωθε εξευτελισμό και απελπισία και ότι οι συνθήκες της κράτησής του είχε αρνητικές φυσικές και διανοητικές επιπτώσεις πάνω του.

65. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται κατ'αρχήν ότι ο προσφεύγων ζήτησε να κρατηθεί στη μονάδα απομόνωσης. Οι αρχές της φυλακής ήθελαν να ικανοποιήσουν το αίτημά του. Εν τούτοις, επειδή δεν υπήρχαν κελιά διαθέσιμα έπρεπε να μοιραστεί το κελί με έναν άλλο κρατούμενο. Έτσι, προέκυψε το πρόβλημα της τουαλέτας. Ο προσφεύγων μπορούσε να μετακινηθεί σε άλλο χώρο της φυλακής οποιαδήποτε στιγμή αν το επιθυμούσε. Φαίνεται ότι ο προσφεύγων δεν ζήτησε ποτέ μία τέτοια μεταφορά, διότι, στο μεταξύ, είχε αναπτύξει μία φιλική σχέση με τον συγκρατούμενό του, κ. Παπαδημητρίου. Ο ειδικός χαρακτήρας της σχέσης τους φαίνεται επίσης από το γεγονός ότι συνέχισαν να μοιράζονται ένα κελί όταν μεταφέρθηκαν και οι δύο στην πτέρυγα Αλφα δύο μήνες μετά τη σύλληψη του προσφεύγοντος.

66. Επιπλέον, η Κυβέρνηση αμφισβητεί ότι η μεταχείριση για την οποία παραπονείται ο προσφεύγων έφτασε τον ελάχιστο βαθμό αισθηρότητας που απαιτείται για να εμπίσει στο πλαίσιο του Αρθρου 3. Τονίζει ότι οι συνθήκες κράτησης για τις οποίες παραπονείται ο προσφεύγων δεν είχαν σε καμία περίπτωση την έννοια περιφρόνησης ή έλλειψης σεβασμού προς το πρόσωπο του προσφεύγοντος. Αντιθέτως, οι αρχές των φυλακών προσπάθησαν να ελαφρύνουν την κατάσταση επιτρέποντας στον προσφεύγοντα

επιπλέον τηλεφωνήματα. Ο ίδιος ο προσφεύγων παραδέχθηκε ότι δεν έμεινε ποτέ βρόμικος ενώ ήταν στη μονάδα απομόνωσης. Μπορούσε να κάνει ντους και είχε συχνές επαφές με τον ψυχίατρο των φυλακών. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, δεν υπήρχαν αποδείξεις ότι οι συνθήκες της κράτησής του προκάλεσαν στον προσφεύγοντα τραυματισμό ή φυσικές ή διανοητικές ταλαιπωρίες.

67. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του, η κακομεταχείριση πρέπει να φτάνει σε ένα ελάχιστο επίπεδο αιστηρότητας προκειμένου να εμπίσει στο πλαίσιο του Αρθρου 3. Η εκτίμηση αυτού του ελάχιστου επιπέδου αιστηρότητας είναι σχετική. Εξαρτάται από όλες τις συνθήκες της υπόθεσης, όπως τη διάρκεια της μεταχείρισης, τις φυσικές και διανοητικές συνέπειές της και, σε ορισμένες περιπτώσεις, το φύλο, την ηλικία και την κατάσταση της υγείας του θύματος (βλέπε, μεταξύ άλλων, την απόφαση Ιρλανδία κατά Ηνωμένου Βασιλείου της 18 Ιανουαρίου 1978, Series A no. 25, σελ. 65, § 162).

68. Επιπλέον, εξετάζοντας αν μία μεταχείριση είναι "εξευτελιστική" κατά την έννοια του Αρθρου 3, το Δικαστήριο θα αναφερθεί στο αν ο σκοπός της είναι να εξευτελίσει και να μειώσει το ενδιαφερόμενο άτομο και αν, στο μέτρο που αφορά τις συνέπειες, επηρέασε αρνητικά την προσωπικότητά του κατά τρόπο μη συμβατό προς το Άρθρο 3 (βλέπε την απόφαση Raninen κατά Φινλανδίας της 16 Δεκεμβρίου 1997, *Reports of Judgments and Decisions*, 1997-VIII, σελ. 2821-22, § 55).

69. Σε ό,τι αφορά την παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει κατ'αρχήν ότι, αντίθετα με τα όσα υποστηρίζει η Κυβέρνηση, ο προσφεύγων δεν τοποθετήθηκε στη μονάδα απομόνωσης γιατί το ήθελε ο ίδιος. Σύμφωνα με τη μαρτυρία της

κυρίας Φραγκαδούλα, αυτό ήταν ένα μέτρο που αποφασίστηκε από τον διευθυντή των φυλακών και τον επικεφαλής των σωφρονιστικών υπαλλήλων και σχετιζόταν με την ιατρική κατάσταση του προσφεύγοντος, ειδικότερα με το γεγονός ότι υπέφερε από συμπτώματα στέρησης. Κατά την ίδια μάρτυρα, μόλις ο προσφεύγων εξοικειώθηκε με τις συνθήκες κράτησης στη μονάδα απομόνωσης, ζήτησε να μεταφερθεί. Τού προσέφεραν τότε τη δυνατότητα να πάει στην πτέρυγα Δέλτα όπου βρίσκονταν οι τοξικομανείς. Αν και η κυρία Φραγκαδούλα δεν παραδέχθηκε ρητά ότι υπήρχαν ναρκωτικά στην πτέρυγα Δέλτα, ανέφερε ότι "η πτέρυγα ήταν προβληματική για κάποιον που ήθελε να ελευθερωθεί από τα ναρκωτικά". Το Δικαστήριο θεωρεί ότι τούτο υπονοεί ότι υπήρχαν ναρκωτικά που κυκλοφορούσαν παρ'άνομα μέσα στην πτέρυγα Δέλτα, ένα ζήτημα για σοβαρό προβληματισμό. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, το Δικαστήριο θεωρεί ότι ο προσφεύγων δεν μπορεί να κατηγορηθεί για το ότι αρνήθηκε να μετακινηθεί από τη μονάδα απομόνωσης. Το Δικαστήριο, κατά συνέπεια, θεωρεί ότι ο προσφεύγων δεν συναίνεσε σε καμία περίπτωση να κρατηθεί στη μονάδα απομόνωσης της πτέρυγας απομόνωσης.

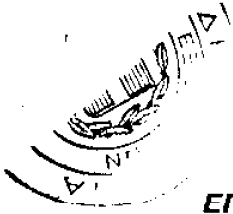
70. Αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης στη μονάδα απομόνωσης, το Δικαστήριο ανέτρεξε στις διαπιστώσεις των Απεσταλμένων της Επιτροπής και ειδικότερα στα συμπεράσματά τους αναφορικά με το μέγεθος, τον φωτισμό και τον εξαερισμό του κελιού του προσφεύγοντος, ήτοι στοιχεία που δεν θα μπορούσαν να έχουν αλλάξει κατά το διάστημα μεταξύ του χρόνου της κράτησης του προσφεύγοντος και της επίσκεψης των Απεσταλμένων. Σε ό,τι αφορά τον εξαερισμό, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα συμπεράσματα των Απεσταλμένων δεν αντιστοιχούν πλήρως με εκείνα της ΕΕΠ, η οποία επισκέφθηκε τις

φυλακές Κορυδαλλού το 1993 και εξέδωσε την έκθεσή της το 1994. Εν τούτοις, η επιθεώρηση της ΕΕΠ έλαβε χώρα τον Μάιο, ενώ οι Απεσταλμένοι πήγαν στις φυλακές Κορυδαλλού τον Ιούνιο, ήτοι σε μία εποχή του χρόνου κατά την οποία οι κλιματικές συνθήκες είναι πλησιέστερες προς την περίοδο για την οποία παραπονείται ο προσφεύγων. Επιπλέον, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι οι Απεσταλμένοι ερεύνησαν τα παράπονα του προσφεύγοντος σε βάθος αφού έδωσαν ιδιαίτερη προσοχή, κατά τη διάρκεια της επιθεώρησής τους, στις συνθήκες μέυα στον χώρο όπου βρισκόταν κρατούμενος ο προσφεύγων. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο θεωρεί ότι πρέπει να βασιστεί στα συμπεράσματα των Απεσταλμένων της Επιτροπής.

71. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων αποδέχεται ότι η πόρτα του κελιού ήταν ανοιχτή κατά τη διάρκεια της ημέρας, οπότε μπορούσε να κυκλοφορεί ελεύθερα στη μονάδα απομόνωσης. Αν και η μονάδα και η αυλή άσκησης ήταν μικρές, η περιορισμένη δυνατότητα κίνησης την οποία απολάμβανε ο προσφεύγων κατά τη διάρκεια της ημέρας πρέπει να του έδινε κάποια ανακούφιση.

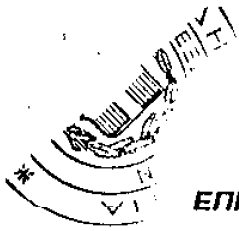
72. Παρά ταύτα, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο προσφεύγων αναγκαζόταν να περάσει τουλάχιστον ένα μέρος του βραδιού και ολόκληρη τη νύχτα στο κελί του. Αν και το κελί ήταν κατασκευασμένο για ένα άτομο, ο προσφεύγων αναγκαζόταν να το μοιράζεται με άλλον ένα κρατούμενο. Αυτό είναι ένα ζήτημα στο οποίο η κατάσταση του προσφεύγοντος διέφερε από την κατάσταση που περιέγραψε η ΕΕΠ στην έκθεσή της του 1994. Η μοιρασιά του κελιού με άλλον έναν κρατούμενο σήμαινε ότι, κατά το μεγαλύτερο τμήμα του διαστήματος κατά το οποίο η πόρτα του κελιού ήταν κλειδωμένη, ο προσφεύγων ήταν καθηλωμένος στο κρεβάτι του. Επιπλέον, δεν υπήρχε εξαερισμός στο κελί, αφού

δεν υπήρχε κανένα άνοιγμα εκτός από ένα "μάτι" στην πόρτα. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι, κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους στον Κορυδαλλό, οι Απεσταλμένοι διαπίστωσαν ότι τα κελιά στη μονάδα απομόνωσης ήταν υπερβολικά ζεστά, αν και ήταν μόνον Ιούνιος, ένας μήνας κατά τον οποίο οι θερμοκρασίες δεν φτάνουν κανονικά τα ανώτατα όριά τους στην Ελλάδα. Είναι αλήθεια ότι η επίσκεψη των Απεσταλμένων έλαβε χώρα απόγευμα, όταν ο προσφεύγων δεν θα ήταν κανονικά κλειδωμένος στο κελί του. Εν τούτοις, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο προσφεύγων είχε τοποθετηθεί στη μονάδα απομόνωσης μία εποχή του έτους κατά την οποία οι θερμοκρασίες έχουν την τάση να ανεβαίνουν σημαντικά στην Ελλάδα ακόμη και το βράδυ και συχνά τη νύχτα. Αυτό επιβεβαιώθηκε από τον κ. Παπαδημητρίου, έναν κρατούμενο ο οποίος μοιραζόταν το κελί με τον προσφεύγοντα και ο οποίος κατέθεσε ότι ο τελευταίος επηρεαζόταν πολύ από τη ζέστη και την έλλειψη εξαερισμού μέσα στο κελί.

73. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι το βράδυ και τη νύχτα, όταν η πόρτα του κελιού ήταν κλειδωμένη, ο προσφεύγων αναγκαζόταν να χρησιμοποιεί την τουαλέτα ασιατικού τύπου μέσα στο κελί του. Η τουαλέτα δεν χωριζόταν από τον υπόλοιπο χώρο του κελιού με χώρισμα και ο προσφεύγων δεν ήταν ο μόνος ένοικος του κελιού.

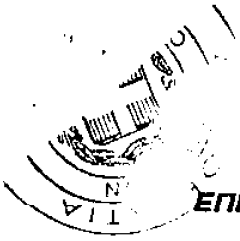
74. Στο φως των προηγουμένων σκέψεων, το Δικαστήριο θεωρεί ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν υπάρχουν αποδείξεις ότι υπήρξε θετική πρόθεση εξευτελισμού ή μείωσης του προσφεύγοντος. Εν τούτοις, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, αν και το ερώτημα κατά πόσο ο σκοπός της μεταχείρισης ήταν να εξευτελιστεί ή να μειωθεί το θύμα είναι ένας παράγων που πρέπει να ληφθεί υπόψη, η απουσία οποιουδήποτε τέτοιου σκοπού δεν

μπορεί να αποκλείσει πειστικά ένα συμπέρασμα παραβίασης του Αρθρου 3 (V. κατά Ηνωμένου Βασιλείου [GC], no. 24888/94, § 71, ECHR-IX).

75. Πράγματι, στην παρούσα υπόθεση, παραμένει γεγονός ότι οι αρμόδιες αρχές δεν έχουν λάβει μέτρα προκειμένου να βελτιώσουν τις αντικειμενικά απαράδεκτες συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, η παράλειψη αυτή μαρτυρεί έλλειψη σεβασμού προς τον προσφεύγοντα. Το Δικαστήριο λαμβάνει ιδιαίτερα υπόψη ότι, επί δύο μήνες τουλάχιστον, ο προσφεύγων αναγκάστηκε να περνά ένα σημαντικό βήμα κάθε εικοσιτετραώρου σχεδόν καθηλωμένος στο κρεβάτι του μέσα σε ένα κελί χωρίς εξαερισμό και χωρίς παράθυρο, το οποίο μερικές φορές γινόταν αφόρητα ζεστό. Αναγκαζόταν επίσης να χρησιμοποιεί την τουαλέτα παρουσία ενός άλλου κρατούμενου και να είναι παρών ενώ την τουαλέτα χρησιμοποιούσε ένας συγκρατούμενός του. Το Δικαστήριο δεν πείθεται από τον ισχυρισμό της Κυβέρνησης ότι οι συνθήκες αυτές δεν έχουν επηρεάσει τον προσφεύγοντα κατά τρόπο μη συμβατό προς το Άρθρο 3. Αντίθετα, το Δικαστήριο είναι της γνώμης ότι οι συνθήκες της φυλακής για τις οποίες παραπονείται ο προσφεύγων μείωσαν την ανθρώπινη αξιοπρέπειά του και γέννησαν μέσα του συναισθήματα άγχους και κατωτερότητας ικανά να τον εξευτελίσουν και να τον μειώσουν και ίσως και να κάμψουν την φυσική ή ηθική αντοχή του. Συμπερασματικά, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος στη μονάδα απομόνωσης της πτέρυγας Δέλτα των φυλακών Κορυδαλλού ισοδυναμούσαν με εξευτελιστική μεταχείριση κατά την έννοια του Αρθρου 3 της Σύμβασης.

Κατά συνέπεια υπήρξε παραβίαση της διάταξης αυτής.

II. ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 2 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

76. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι, παρά το γεγονός ότι ήταν προφυλακισμένος κρατούμενος, υπαγόταν στο ίδιο καθεστώς με τους καταδίκους. Υποστηρίζει ότι η παράλειψη των αρχών των φυλακών Κορυδαλλού να παραχωρήσουν ένα ειδικό καθεστώς στους προφυλακισμένους ισοδυναμεί με μία παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας. Επικαλείται το Άρθρο 6 § 2 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής :

“Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του.”

77. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το Άρθρο 6 § 2 δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τον τρόπο αυτό.

78. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η Σύμβαση δεν περιλαμβάνει Άρθρο που να προβλέπει χωριστή μεταχείριση για καταδίκους και προφυλακισμένους στις φυλακές. Το Άρθρο 6 § 2 της Σύμβασης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι έχει παραβιαστεί για τους λόγους που προβάλλονται από τον προσφεύγοντα.

Συνεπώς, δεν υπήρξε παραβίαση του Αρθρου 6 § 2.

III. ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 8 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

79. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι οι επιστολές που του αποστέλλονταν από τη Γραμματεία της Επιτροπής ανοίγονταν από τη διεύθυνση των φυλακών Κορυδαλλού και όχι πάντοτε

παρουσία του. Επικαλείται το Άρθρο 8 της Σύμβασης, το οποίο ορίζει τα ακόλουθα :

“1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την πρόσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.”

80. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα γράμματα που απευθύνονται στους κρατούμενους ανοίγονται πάντοτε μπροστά τους γιατί αυτό απαιτείται από τον νόμο και είναι αναγκαίο για την πρόληψη ποινικών αδικημάτων, όπως η λαθραία εισαγωγή ναρκωτικών μέσα στη φυλακή. Οι επιστολές που απευθύνονται στους κρατούμενους από τα όργανα της Σύμβασης δεν μπορούν να εξαιρεθούν διότι οι κακοποιοί μπορούν να απομμηθούν τους φακέλους της Επιτροπής ή του Δικαστηρίου.

81. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι δεν αποδείχθηκε ότι οι επιστολές της Επιτροπής προς τον προσφεύγοντα ανοίγονταν απουσία του. Εν τούτοις, η Κυβέρνηση αποδέχεται ότι τέτοιες επιστολές ανοίγονται πάντοτε μπροστά στον ενδιαφερόμενο κρατούμενο. Επεται ότι οι επιστολές που η Επιτροπή απηύθυνε

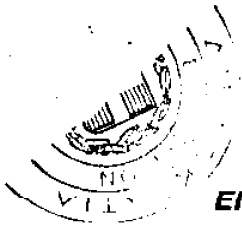

στον προσφεύγοντα ανοίχθηκαν επίσης. Υπήρξε κατά συνέπεια μία επέμβαση στο δικαίωμα του προσφεύγοντος για σεβασμό της αλληλογραφίας του βάσει του Αρθρου 8 της Σύμβασης, η οποία μπορεί να δικαιολογηθεί μόνον αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της δεύτερης παραγράφου της διάταξης.

82. Ειδικότερα, για να μην είναι αντίθετη προς το Αρθρο 8, η επέμβαση αυτή πρέπει να έχει γίνει "σύμφωνα με το νόμο", να διώκει έναν θεμιτό σκοπό και να είναι αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός (βλέπε την απόφαση Silver και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου της 25 Μαρτίου 1993, Series A no. 61, σελ. 32 § 84, και την απόφαση Petra κατά Ρουμανίας της 23 Σεπτεμβρίου 1998, Reports 1998-VII, σελ. 2853, § 36).

83. Η επέμβαση είχε μία νόμιμη βάση, και ειδικότερα το Αρθρο 51 §§ 2 και 3 του Σωφρονιστικού Κώδικα, και το Δικαστήριο ικανοποιείται που επεδίωκε τον θεμιτό σκοπό της "πρόληψης της ταραχής ή του εγκλήματος".

84. Σε ό,τι αφορά την ανάγκη της επέμβασης, το Δικαστήριο δεν επιτακτικούς λόγους για τον έλεγχο της σχετικής αλληλογραφίας, της οποίας η εμπιστευτικότητα ήταν σημαντικό να γίνει σεβαστή (βλέπε την απόφαση Campbell κατά Ηνωμένου Βασιλείου της 25 Μαρτίου 1992, Series A no. 233, σελ. 22, § 62). Αν και η Κυβέρνηση υπαινίχθηκε γενικά τη δυνατότητα της παραποίησης των φακέλων της Επιτροπής προκειμένου να εισαχθεί λαθραία απαγορευμένο υλικό στη φυλακή, το Δικαστήριο θεωρεί, όπως τα όργανα της Επιτροπής το έχουν κάνει σε προηγούμενες περιπτώσεις, ότι ο κίνδυνος αυτός είναι τόσο αμελητέος που πρέπει να μη ληφθεί υπόψη (βλέπε την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση Campbell κατά Ηνωμένου Βασιλείου, σελ. 22, § 62). Κατά συνέπεια, η επέμβαση για την οποία παραπονείται

ο προσφεύγων δεν ήταν αναγκαία μέσα σε μία δημοκρατική κοινωνία κατά την έννοια του Αρθρου 8 § 2.

Επομένως υπήρξε παραβίαση του Αρθρου 8.

IV. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

85. Το Αρθρο 41 της Σύμβασης προβλέπει :

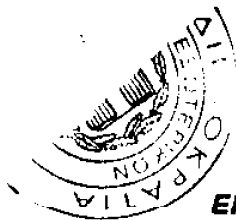
“Αν το Δικαστήριο αποφανθεί ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την μερική μόνον απόσβεση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία εύλογη αποζημίωση.”

A. Ζημία

86. Ο προσφεύγων ζητεί 42.000.000 ελληνικές δραχμές (δρχ.) για μη υλική ζημία. Υποστηρίζει ότι οι παραβιάσεις της Σύμβασης στην περίπτωση του, οι οποίες είχαν ως επακόλουθο την σοβαρή καταπάτηση της φυσικής και πνευματικής ακεραιότητός του, τού προκάλεσαν έναν σημαντικό βαθμό άγχους και απελπισίας.

87. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το συμπέρασμα της παραβίασης της Σύμβασης θα συνιστούσε επαρκή ικανοποίηση οποιασδήποτε μη υλικής ζημίας που έχει υποστεί ο προσφεύγων. Σε κάθε περίπτωση, η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το ζητούμενο ποσό είναι υπερβολικά υψηλό και ότι ένα ποσό 2.000.000 δρχ. θα ήταν εύλογο.

88. Το Δικαστήριο, έχοντας υπόψη τα πιά πάνω

συμπεράσματά του αναφορικά με τα παράπονα του προσφεύγοντος, θεωρεί ότι αυτός υπέστη κάποια ηθική βλάβη εξαιτίας της κράτησής του, η οποία δεν μπορεί να ικανοποιηθεί μόνον από την διαπίστωση μίας παραβίασης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, το Δικαστήριο επιδικάζει στον προσφεύγοντα 5.000.000 δρχ. για την αιτία αυτή.

B. Τόκοι υπερημερίας

89. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που διαθέτει το Δικαστήριο, το νόμιμο επιτόκιο που εφαρμόζεται στην Ελλάδα κατά την ημερομηνία έκδοσης της παρούσας απόφασης είναι 6 % κατ'έτος.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

1. Ορίζει ομόφωνα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.
2. Ορίζει ομόφωνα ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 2 της Σύμβασης.
3. Ορίζει με ψήφους έξι έναντι μίας ότι υπήρξε παραβίαση του Αρθρου 8 της Σύμβασης.
4. Ορίζει ομόφωνα
(α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες, 5.000.000 (πέντε εκατομμύρια) δραχμές για μη υλική ζημία,
(β) ότι απλός τόκος με ετήσιο επιτόκιο 6% θα είναι πληρωτέος από τη λήξη της πιο πάνω τρίμηνης προθεσμίας και μέχρι την εξόφληση.
5. Απορρίπτει ομόφωνα τα υπόλοιπα αιτήματα του

προσφεύγοντος για εύλογη αποζημίωση.

Συντάχθηκε στα αγγλικά και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε
εγγράφως στις 19 Απριλίου 2001 κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77
§§ 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)

Erik FRIBERGH

Γραμματέας

(υπογραφή)

Andras BAKA

Πρόεδρος

Σύμφωνα με το Άρθρο 45 § 2 της Σύμβασης και το Άρθρο 74
§ 2 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, η μειοψηφούσα γνώμη της
κυρίας Σπινέλλη προσαρτάται στην παρούσα απόφαση.

A.B.

E.F.

ΜΕΙΟΨΗΦΙΣΑΣΑ ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΟΥ ΣΠΙΝΕΛΛΗ

1. Λυπούμαι που θεώρησα αναγκαίο να διαχωρίσω την άποψή
μου από αυτήν της πλειοψηφίας του Δικαστηρίου πάνω στο
ζήτημα του κατά πόσον υπήρξε επέμβαση στο δικαίωμα του
προσφεύγοντος στην αλληλογραφία σύμφωνα με το Άρθρο 8 της
Σύμβασης.
2. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι οι επιστολές του από τη
Γραμματεία της Επιτροπής ανοίγονταν από τη διεύθυνση των
φυλακών και όχι πάντοτε παρουσία του(1).
3. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι οι επιστολές που απευθύνονται

(1) βλέπε παράγραφο 79 της απόφασης του Δικαστηρίου.

Γραφείο Μεταφράσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
Bureau des Traductions du Ministère des Affaires Etrangères de la République Hellénique,
Athènes
Hellenic Republic, Ministry of Foreign Affairs, Translation Office, Athens

σε κρατούμενους ανοίγονται πάντοτε μπροστά τους(1).

4. Το Δικαστήριο θεωρεί, δικαίως κατά την άποψή μου, ότι δεν αποδείχθηκε ότι επιστολές που απευθύνθηκαν από την Επιτροπή προς τον προσφεύγοντα ανοίχθηκαν απουσία του(2).

5. Ο ελληνικός Σωφρονιστικός Κώδικας του 1989, στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 51, αναφέρεται στην αλληλογραφία των κρατουμένων(3). Η παράγραφος 3, η οποία προβλέπει την τιμωρία (σύμφωνα με το άρθρο 252 του ελληνικού Ποινικού Κώδικα) των σωφρονιστικών υπαλλήλων οι οποίοι επεμβαίνουν νόμιμα στο "δικαίωμα στον σεβασμό της αλληλογραφίας [των κρατουμένων]" και οι οποίοι αποκαλύπτουν σε τρίτους ό,τι έχουν μάθει από το καθήκον αυτό είναι άσχετο προς τα ζητήματα που εξετάζονται στην παρούσα υπόθεση. Εν τούτοις, στην παράγραφο 2 αναφέρεται ότι "το περιεχόμενο τηλεγραφημάτων και επιστολών δεν ελέγχεται. Σε περίπτωση που υπάρχουν λόγοι ασφαλείας ή υπάρχει κίνδυνος να διαπραχθούν ιδιαίτερα σοβαρά εγκλήματα ή ανάγκη να αποδειχθεί αν τέτοια εγκλήματα έχουν διαπραχθεί, η αλληλογραφία μπορεί να ελεγχθεί με την παραχώρηση μίας αδειας από τον δικαστή εκτέλεσης των ποινών."

6. Από τη μία πλευρά, ο προσφεύγων δεν ισχυρίζεται ότι υπήρξε επέμβαση στο δικαίωμά του για σεβασμό της αλληλογραφίας του χωρίς τη σχετική άδεια των δικαστικών αρχών. Επιπλέον, ο προσφεύγων ήταν τοξικομανής, ο οποίος, παρά την αγωγή που είχε ακολουθήσει στο Ηνωμένο Βασίλειο,

(1) βλέπε παράγραφο 80 της απόφασης του Δικαστηρίου.

(2) βλέπε παράγραφο 81 της απόφασης του Δικαστηρίου.

(3) βλέπε παράγραφο 62 της απόφασης του Δικαστηρίου.

ήταν σε κωματώδη κατάσταση στις 24 Αυγούστου 1994(1) και αυτό δείχνει ότι ήταν ακόμη εξαρτημένος. Επιπλέον, ο προσφεύγων καταδικάστηκε τόσο από το πρωτοβάθμιο(2) όσο και από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο(3) σε ποινές προβλεπόμενες για κακουργήματα (παραβάσεις του νόμου περεί ναρκωτικών)(4). Έτσι, οι αρχές των φυλακών πίστευαν εύλογα ότι ο προσφεύγων θα είχε την ασυγκράτητη τάση "να εισαγάγει λαθραία ναρκωτικά στη φυλακή" μέσα σε "φακέλους της Επιτροπής ή του Δικαστηρίου παραπονημένους από εγκληματίες"(5) και επομένως ενήργησαν προκειμένου να προλάβουν τη διάπραξη εγκλημάτων.

7. Αποδείχθηκε ότι οι επιστολές ανοίχθηκαν αλλά δεν αποδείχθηκε ότι οι επιστολές ανοίχθηκαν απουσία του προσφεύγοντος. Η υπόθεση αυτή διαφέρει από την υπόθεση Campbell κατά Ηνωμένου Βασιλείου(6), όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι "δεν υπάρχει επιτακτική ανάγκη να ανοίγονται τέτοιες επιστολές. Ο κίνδυνος, τον οποίο επισήμανε η Κυβέρνηση, της παραποίησης των χαρτικών της Επιτροπής προκειμένου να εισαχθεί λαθραία απαγορευμένο υλικό ή μηνύματα στη φυλακή, είναι τόσο αμελητέος που πρέπει να μη ληφθεί υπόψη".(7)

(1) βλέπε παράγραφο 8 της απόφασης του Δικαστηρίου.

(2) βλέπε παράγραφο 12 της απόφασης του Δικαστηρίου.

(3) βλέπε παράγραφο 16 της απόφασης του Δικαστηρίου.

(4) βλέπε παράγραφο 8 της απόφασης του Δικαστηρίου.

(5) βλέπε παράγραφο 82 της απόφασης του Δικαστηρίου. Η δυνατότητα παραποίησης των φακέλων της Επιτροπής αναφέρεται επίσης από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου στην υπόθεση Campbell κατά Ηνωμένου Βασιλείου.

(6) Υπόθεση 52/1990/243/314.

(7) Cambell κατά Ηνωμένου Βασιλείου, § 62, 2ο τμήμα.

τονίστηκε πιά πάνω, ο προσφεύγων στην παρούσα υπόθεση ήταν τοξικομανής και είναι κοινός τόπος ότι οι τοξικομανείς που δεν ακολουθούν θεραπεία θα έκαναν τα πάντα προκειμένου να προμηθευτούν το ναρκωτικό τους. Κατά συνέπεια, οποιαδήποτε επέμβαση, με το άνοιγμα των επιστολών παρουσία του προσφεύγοντος - χωρίς να διαβάζονται αυτές (η ανάγνωση θα ήταν σχεδόν αδύνατη ούτως ή άλλως, αφού ελάχιστοι δωγρονιστικοί υπάλληλοι γνωρίζουν επαρκώς την αγγλική γλώσσα, σύμφωνα με το παράπονο του προσφεύγοντος)(1) - ήταν δικαιολογημένη.

8. Συνοψίζοντας, θα ήθελα να τονίσω ότι συμφωνώ με τη γνώμη της πλειοψηφίας ότι το άνοιγμα των επιστολών των κρατουμένων συνιστά μία επέμβαση στα δικαιώματά τους βάσει του Αρθρου 8 της Σύμβασης, εκτός αν δικαιολογείται (α) από έναν νόμο στον οποίο υπάρχει επαρκής πρόσβαση και πρόβλεψη, (β) από μία "πιεστική κοινωνική ανάγκη", και (γ) είναι ανάλογη προς τον θεμιτό σκοπό ο οποίος διώκεται από τις εθνικές αρχές. Από όλα τα παραπάνω προκύπτει ότι το άνοιγμα των επιστολών (α) ήταν σύμφωνο προς τον εσωτερικό νόμο, ήτοι τον Σωφρονιστικό Κώδικα, άρθρο 51 παράγραφος 2(2), (β) έγινε για "την πρόληψη ταραχής ή εγκλήματος" (ήτοι της λαθραίας εισαγωγής ναρκωτικών μέσα στη φυλακή), και (γ) ήταν "αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία", όπως εν προκειμένω, αντίθετα με την κατάσταση που υπήρχε στην υπόθεση Campbell και σε άλλες παλαιότερες υποθέσεις (βλέπε π.χ. Silver και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου,

(1) Ο προσφεύγων παραπονέθηκε για έλλειψη επικοινωνίας εξαιτίας του γεγονότος αυτού, βλέπε παραγράφους 32 και 46 της απόφασης του Δικαστηρίου.

(2) Βλέπε παράγραφο 62.

Boyle και Rice κατά Ηνωμένου Βασιλείου, McCallum κατά Ηνωμένου Βασιλείου). Στην υπόθεση Campbell η πιθανότητα "παραποίησης των χαρτικών της Επιτροπής προκειμένου να εισαχθεί λαθραία απαγορευμένο υλικό ... μέσα στη φυλακή"(1) ήταν αμελητέα, καθόσον ο Campbell δεν ήταν τοξικομανής μέσα σε μία υπερβολικά γεμάτη φυλακή, αλλά "άνθρωπος της βίας"(2)... Ένα τέτοιο συμπέρασμα υποστηρίζεται τόσο από τα πραγματικά περιστατικά της παρούσας υπόθεσης όσο και από τη νομολογία του Δικαστηρίου αυτού, το οποίο έχει αναγνωρίσει μία συγκεκριμένη αλλά όχι απεριόριστη ελευθερία στα Συμβαλλόμενα Κράτη για την επιβολή περιορισμών (βλέπε ιδιαίτερα, Silver και λοιποί, 25 Μαρτίου 1983, παράγραφος 97)(3).

9. Για τους λόγους αυτούς, κρίνω ότι δεν υπήρξε παραβίαση του Αρθρου 8.

(1) Campbell κατά Ηνωμένου Βασιλείου, παρ. 62, 2ο τμήμα.

(2) Campbell κατά Ηνωμένου Βασιλείου, παρ. 8.

(3) Βλέπε επίσης τις εν μέρει μειοψηφίσασες γνώμες στην υπόθεση Campbell των δικαστών Sir John Freeland και Morenilla.

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα αγγλικά.

Αθήνα, 1η Ιουνίου 2001

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρούσοπουλος